

Het ‘Kadaster voor aandelen’ moet er snel komen

Het kabinet wil eerst afwachten hoe het UBO-register en de vereenvoudigde oprichting van de bv uitpakken, voordat het besluit een centraal aandeelhoudersregister (CAHR) in te voeren. Professor Niek Zaman en onderzoeker Hannah Erdman van de Universiteit Leiden concluderen in hun – in oktober af te ronden – onderzoek, dat er alle reden is om het CAHR eerder in te voeren. Niek Zaman licht toe welke.

TEKST Lex van Almelo | BEELD Roel Ottow

De Kamerleden Ed Groot (PvdA) en Sharon Gesthuizen (SP) namen al in 2011 het initiatief voor het CAHR met het oog op misbruikbestrijding. Maar er was kritiek op het wetsvoorstel, onder andere van de Raad van State en de Autoriteit Persoonsgegevens. In 2015 stelden Europese anti-witwasrichtlijnen een UBO-register verplicht. Dat register is met forse vertraging ingevoerd op 27 september 2020. Niek Zaman: ‘Het kabinet wil pas verder denken over het CAHR als bekend is hoe het UBO-register en de digitale oprichting van bv’s in de praktijk werken. Dan gaat het heel lang duren. Want als je nu het kabinetsstandpunt volgt en je eerst gaat kijken hoe het UBO-register uitpakt, dan ben je zo vijf jaar verder. Reken maar uit: dat register is pas in 2022 gevuld. Als je het een jaartje aankijkt, is het 2023. Dan volgt in 2024 de evaluatie en kun je er pas iets mee doen in 2025.’

Dan bent u rijkelijk vroeg met uw onderzoek...

‘Als je wilt dat het CAHR eerder wordt ingevoerd, moet je er in oktober 2020 mee komen, want dan kan het nog worden opgenomen in verkiezingsprogramma’s of coalitieonderhandelingen. Bovendien is er

‘Het CAHR draagt bij aan de vervulling van de poortwachtersfunctie’

al erg lang behoefte aan een upgrade van het vennootschappelijk aandeelhoudersregister.’

DOORKLIKKEN NAAR UBO

Naar aanleiding van een in 2019 opgezet platform – onder leiding van Sharon Gesthuizen en met onder meer de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), MKB-NL, de Autoriteit Financiële Markten en ABN AMRO – is hoogleraar notarieel ondernemingsrecht en oud-notaris Zaman en zijn assistent Erdman door onder meer ABN AMRO en AFS verzocht te onderzoeken wat de voor- en nadelen zijn en hoe je kunt komen tot een actueel en betrouwbaar centraal CAHR. Ook hebben Zaman en Erdman gekeken naar de economische motieven voor invoering van een CAHR, zoals de mogelijkheid aandelen van bv’s te digitaliseren. Hoewel het onderzoek pas eind oktober wordt afgerond, is tijdens het gesprek in september al duidelijk dat het register zo veel voordelen biedt, dat uitstel zonde zou zijn.

Nog even voor de ‘kijkers’ thuis: wat is het verschil tussen het CAHR en het UBO-register?

‘In het UBO-register staan alleen de uiteindelijk belanghebbenden. Dat zijn de natuurlijke personen die de zeggenschap of een kwalificerend financieel belang hebben bij een entiteit. Maar daarmee heb je nog geen volledig overzicht via welke vennootschappen en subholdings de UBO de aandelen bezit. Omdat er diverse soorten aandelen bestaan – bijvoorbeeld met of zonder stemrecht – is het UBO-register ook erg complex. Maar in het CAHR wordt iedere aandeelhouder vermeld, ook als die slechts één aandeel heeft. We hebben het dan over aandelen in bv’s en niet-beursgenoteerde nv’s. Het CAHR en het UBO-register vullen elkaar aan en overlappen of bijten elkaar niet. Dat vinden wij niet alleen, zo denken opsporingsambtenaren er ook over.’

Is het CAHR actueler en betrouwbaarder dan het UBO-register?

‘Ja. Het UBO-register wordt gevuld door de vennootschap zelf, terwijl de belangrijkste

gegevens in het CAHR uit notariële akten komen. Notarissen registreren de oprichtingsakten van een vennootschap of aandelenoverdracht nu al in het Centraal Digitaal Repertorium (CDR). Van daaruit kan het CAHR eenvoudig worden gevoed. Dat maakt het CAHR ook betrouwbaarder en actueler dan de aandelenregisters die vennootschappen zelf moeten bijhouden. Die registers ontbreken vaak of zijn niet up-to-date. Wij zouden menen dat deze aandelenregisters worden geïntegreerd in het CAHR.'

Hoeft het weinig te kosten, omdat de gegevens voor het CAHR er al zijn?

'In de Impactanalyse 2013 staat dat het opzetten van een CAHR 2 tot 4 miljoen euro zou kosten als de KNB het register gaat beheren. De Kamer van Koophandel (KvK), die ook het UBO-register beheert, gaf toen aan dat zij het goedkoper kan. In 2019 heeft de minister aan de Tweede Kamer geschreven dat de incidentele investeringskosten bij de KNB 2 miljoen euro bedragen en dat het beheer door de KNB jaarlijks 7 ton zou kosten.'

Moet het volgens u worden ondergebracht bij de KNB of bij de KvK?

'Het beheer bij de KvK heeft als voordeel dat het CAHR gemakkelijker is te combineren of zelfs te integreren met het Handels- en UBO-register. Dat gebeurt bijvoorbeeld in Denemarken. Daar kun je zien wie de aandeelhouder is van een bv en meteen doorklikken naar het UBO-register. Het *track record* van ons Handelsregister is overigens niet onverdeeld gunstig. Het beheer van het CAHR zou ook in handen kunnen komen van de KNB, maar ook van een onafhankelijke stichting, zoals nu het geval is met de Stichting Elektronische Communicatie hypotheek (ECH).'

BESPARING BANKEN

In hoeverre gaat het CAHR bijdragen aan misbruikbestrijding?

'Grote banken als ABN AMRO en ING geven nu ruim 200 miljoen euro per jaar uit aan cliëntonderzoeken voor de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Daar zijn dagelijks 2.000 werknemers mee bezig. Die onderzoeken kunnen eenvoudiger, sneller en goedkoper worden als er een betrouwbaar aandeelhoudersregister is.'

diger, sneller en goedkoper worden als er een betrouwbaar aandeelhoudersregister is.'

Hebben vooral banken er baat bij?

'Nee, ook het mkb. Als banken hun Wwft-onderzoek sneller en goedkoper kunnen doen, kunnen ondernemingen die een financiering aanvragen eerder worden geholpen. Volgens de banken belemmeren de Wwft-regels nu de financieringsmogelijkheden voor het mkb, terwijl mkb-ondernemingen juist in coronatijd financiering nodig hebben. De financieringsmogelijkheden voor het mkb zijn trouwens ook gebaat bij digitalisering van aandelen.'

Hoezo?

'Digitale aandelen kunnen via een effectenrekening bij de bank digitaal worden overgedragen zonder dat er een notaris aan te pas hoeft te komen. Ook het verpanden van aandelen wordt langs digitale weg goedkoper en gemakkelijker. Die mogelijkheid is niet

‘Ook het verpanden van aandelen wordt langs digitale weg goedkoper en gemakkelijker’

nieuw. Sinds de flex-bv kun je aandelen zonder blokkeringsregeling al digitaliseren. Bij digitalisering draag je het eigendom van aandelen op basis van de Wet giraal effectenverkeer over aan een custodian, een fiduciair beheerder. Voor Nederland is dat Euroclear. Deze overdracht van aandelen verloopt bij notariële akte en Euroclear zorgt voor de bijboeking op de effectenrekening van de aandeelhouder. In feite heb je dan digitale aandelen. Die kun je verhandelen als je wilt, maar ook gebruiken voor bijvoorbeeld medewerkersparticipaties en crowdfunding.’

En wat is nu het voordeel voor het mkb?

‘Een bedrijf kan dan gemakkelijker financiering aantrekken door via de effectenrekening digitale aandelen aan te bieden op een digitaal handelsplatform, een beurs voor bv’s. Hiervoor hoeven ondernemers niet langs de notaris. Als zij de originele aandelen willen laten terugleveren door Euroclear gaat dit wel weer bij notariële akte. De Tijdelijke Wet Covid-19 maakt het nu al mogelijk om digitaal aandeelhoudersvergaderingen te houden. Daarom is het nu een goed moment om te pleiten voor digitale aandelentransacties.’

De notaris vervult een poortwachtersfunctie. Kalkt die niet af als aandelen buiten de notaris om kunnen worden geleverd?

‘Om te beginnen verwacht ik dat hooguit 5 procent van de aandelen zal worden gedigitaliseerd. Bedenk daarbij dat 80 procent van de bv’s slechts één aandeelhouder heeft: de directeur-groot aandeelhouder of een gelieerde vennootschap. Digitalisering van die aandelen heeft weinig zin. Verder wordt

de poortwachtersfunctie verlegd naar de bank. Banken hebben meer zicht op wat er gebeurt en hebben veel meer middelen om cliëntonderzoek te doen. Banken werken tegenwoordig goed samen bij cliëntonderzoeken. Misschien zouden notarissen dat ook meer moeten kunnen doen.’

Maar bewaken banken de poort ook echt?

‘Als je de kranten leest, zou je denken van niet. Maar banken maken er nu veel meer werk van. Als aandelen digitaal worden gehouden, wordt het lastiger voor criminelen om onzichtbaar te blijven, omdat de bank ziet wat er gebeurt op hun effectenrekeningen.’

Fraudeurs proberen nu soms onder de radar te blijven door hun aandelen te certificeren.

‘De fraudeur kan zich dan inderdaad verschuilen achter een Stichting administratiekantoor (Stak). Uit het CDR blijkt dat er de afgelopen vijf jaar 7.500 leveringsakten zijn gepasseerd in verband met certificering. Die certificaten kun je buiten de notaris om verhandelen. Dus daar kijkt geen poortwachter naar. Het CAHR draagt bij aan de vervulling van de poortwachtersfunctie. Nu kunnen de banken alleen informatie halen uit het Handelsregister en het vaak gebrekkige aandeelhoudersregister van de vennootschap. Met het CAHR kunnen banken de aandeelhouders koppelen aan de transacties die zij zien op de bankrekening. Mede daarom reageerden deelnemers aan een rondetafelgesprek met de AFM, NVB, Vereniging Ondernemingsrecht Notariaat, de ministeries van Economische Zaken en Financiën, de Belastingdienst en MKB-NL positief op de voorstellen. Daarin zal de AFM toezicht gaan houden op het digitale handelsplatform. De KNB wacht de rapportage af.’

DESNODS VRIJWILLIG

UBO’s klagen over het gebrek aan privacy, hoe zit dat bij het CAHR?

‘Alleen aangewezen overheidsinstanties, het notariaat en bepaalde Wwft-instellingen – wat mij betreft alleen die met een geheimhoudingsplicht – krijgen toegang tot het CAHR. En natuurlijk moeten bestuurders en aandeelhouders via een toegangscode hun eigen gegevens kunnen bekijken. De privacy is bij het CAHR dus beter beschermd dan bij het UBO-register. Het CAHR zou moeten leiden tot een soort kadaster van aandelen. Maar dan niet publiek toegankelijk. Het is vreemd dat wij een uitstekend systeem hebben om alles rond vastgoed te registreren, terwijl er voor aandelen in een bv eigenlijk helemaal niets is.’

Biedt het CAHR ook meer rechtszekerheid?

‘Ja, en helemaal als de registratie constitutief wordt voor verkrijging en verpanding van aandelen of certificaten. Dan ben je pas eigenaar of pandhouder als jouw aandelen of certificaten staan geregistreerd in het CAHR.’

Is dat wel nodig als de registratie verplicht wordt?

‘Het is een extra prikkel. Rechtszekerheid staat voorop.’

Als de wetgever op korte termijn niets voelt voor het CAHR, wat dan?

‘Dan kunnen private partijen, maar ook de KNB, het CAHR instellen op vrijwillige basis. Zo hebben notarissen, accountants en belastingadviseurs in België het beveiligde digitale effectenregister eStox opgezet. eStox heeft verschillende instrumenten, zoals een automatische link naar het UBO-register en de mogelijkheid om via het register aandeelhouders op te roepen voor een aandeelhoudersvergadering. Maar het nadeel van een vrijwillige registratie is wel dat de voordelen voor misbruikbestrijding deels wegvallen.’ ■